

۱۳۳۴۷۱.

بسم الله الرحمن الرحيم

حقوق ورزشی و بررسی مبانی فقهی

تفریح و بازی

نکات:

اسلام باباخانی - عبدالله پور مظاهری

انتشارات مدیرفلاح

- سرشناسه : باباخانی ویزنانی، اسلام، ۱۳۶۲ -
- عنوان و نام بدیدآور : حقوق ورزشی و بررسی مبانی فقهی تفریح و بازی
- مشخصات نشر : گرج: مدیر فلاح، ۱۳۹۴.
- مشخصات ظاهری : ۲۰۳ ص.
- شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۷۵-۸۲-۹
- وضعیت فهرست نویسی : فیبای مختصر
- یادداشت : فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nliai.ir> قابل دسترسی است
- شناسه افزوده : بور مظاهری، عبدالله، ۱۳۳۹ -
- شماره کتابشناسی ملی : ۳۸۲۱۵۶۹

نام کتاب: حقوق ورزشی و بررسی مبانی فقهی تفریح و بازی
 بدید آورندگان: اسلام باباخانی، عبدالله بور مظاهری

ناشر: مدیر فلاح گرج

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴

تعداد صفحه: ۲۰۳ ص

شمارگان: ۱۰۰۰

ویراستار دهنوش نصیری

چاپخانه و صعافی: انتشارات مدیر فلاح

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹-۸۲-۷۴۷۵-۶۰۰-۹۷۸

مرکز پخش: انتشارات مدیر فلاح

نشانی: گرج، میدان امام حسین کوچه شهید احمد

خراسانی، رو بروی درب جنوبی دانشکده کشاورزی

پلاک ۴۴ تلفن: ۳۲۸۱۶۱۳۷-۰۲۶

همراه ۹۱۲۱۵۰۷۶۳۶

Email : r.modirfallah@yahoo.com

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه.....
چکیده.....	۱.....
مقدمه.....	۲.....

فصل اول : مفاهیم و تقسیمات

گفتار اول : مفهوم لهو.....	۵.....
بند اول : مفهوم لغوی لهو.....	۵.....
بند دوم : معنای اصطلاحی لهو.....	۱۳.....
بند سوم : مفهوم واژه لهو در قرآن کریم.....	۱۶.....
بند چهارم : مفهوم لهو در اقوال فقهاء.....	۱۷.....
گفتار دوم : لعب (بازی).....	۱۸.....
بند اول : مفهوم «لعب».....	۲۰.....
بند دوم : کاربرد واژه «لعب» در قرآن.....	۲۳.....
بند سوم : مراتب و اقسام لعب (بازی).....	۲۵.....
الف - بازی های صحیح و جایز از نظر اسلام.....	۲۶.....
ب - بازی های نکوهش شده و ممنوع در اسلام.....	۲۹.....
گفتار سوم : مفهوم قمار.....	۳۰.....
بند اول : مفهوم لغوی قمار.....	۳۰.....
بند دوم : مفهوم قمار در اصطلاح فقهاء.....	۳۱.....

بند سوم : تطبیق عقد و وعده ۳۴

فصل دوم : اصل اباحه در ورزش و تقابل آن با قاعده لاضرر

گفتار اول : اصل اباحه در ورزش ۳۶

بند اول : مفهوم اصل اباحه ۳۷

بند دوم : جریان اصل اباحه در ورزش ۳۸

گفتار دوم : تقابل اصل اباحه و قاعده لاضرر در ورزش ۳۹

بند اول : مفهوم ضرر و ضرار ۴۱

بند دوم : مفهوم قاعده لاضرر ۴۳

گفتار سوم : حکومت قاعده لاضرر در ورزشهای ضرری ۴۵

بند اول : عدم ضمان ورزشکار صدمه زننده در حیطة قوانین ورزشی

(تخصیص از قاعده کلی لاضرر) ۴۹

بند دوم : قرار گرفتن حوادث ناشی از عملیات ورزشی تحت عنوان علل

موجهه جرم ۵۱

الف - معرفی علل موجهه جرم ۵۱

ب - قرار گرفتن صدمات ورزشی تحت عنوان علل موجهه جرم ۵۲

ج - علل تحلیلی جرم نبودن حوادث ناشی از عملیات ورزشی ۵۳

۱- نظریه مبتنی بر عدم وجود قصد مجرمانه ۵۳

۲- نظریه مبتنی به رضایت مجنی علیه ۵۵

گفتار چهارم : نتیجه گیری ۵۸

فصل سوم : احکام ثانویه در ورزش

گفتار اول : انواع حکم ۶۱

- بند اول : حکم تکلیفی..... ۶۲
- بند دوم : حکم وضعی..... ۶۲
- گفتار دوم : احکام فقهی مسابقه ها..... ۶۳
- بند اول : ورزش های واجب..... ۶۴
- بند دوم : حکم فقهی شرط بندی در مسابقات..... ۶۶
- بند سوم : حکم فقهی دوپینگ..... ۶۷
- بند چهارم : جنبه ی اخلاقی دوپینگ..... ۷۰

فصل چهارم : مسابقات و برد و باخت در آن

- گفتار اول : نگاه اسلام به ورزش ، تفریح و مسابقه..... ۷۲
- بند اول : اهمیت ورزش ، سرگرمی و مسابقه در اسلام..... ۷۶
- بند دوم : دلیل عقلی بر اهمیت ورزش..... ۷۶
- گفتار دوم : بهترین مسابقات و تفریح در اسلام..... ۷۷
- بند اول : مسابقه در کارهای خیر..... ۷۷
- بند دوم : مسابقه در کسب مغفرت و آمرزش الهی..... ۷۹
- بند سوم : سبق و رمایه در اسلام..... ۸۰
- بند چهارم : بررسی فقهی حدیث لاسق..... ۸۵

فصل پنجم : بازی های ممنوع

- گفتار اول : مسابقه با ابزار قمار..... ۹۵
- بند اول : ادله ی حرمت قمار در اسلام..... ۹۵
- الف - آیات..... ۹۸

- ب - روایات..... ۱۰۱
- بند دوم : نکاتی پیرامون قمار..... ۱۰۲
- بند سوم : آثار شوم و زبان های قمار..... ۱۰۵
- الف - زیان های فردی..... ۱۰۵
- ب - زیان های اجتماعی..... ۱۰۷
- ج - زیان های معنوی..... ۱۰۸
- د - زیان های اقتصادی..... ۱۰۹
- بند چهارم : راههای جلوگیری از قمار..... ۱۱۰
- گفتار دوم : بازی با شطرنج و مبانی فقهی آن..... ۱۱۲
- بند اول : مبانی فقهی حرمت بازی با شطرنج..... ۱۱۴
- بند دوم : مبانی فقهی حکمت بازی با شطرنج..... ۱۲۴
- بند سوم : نظر مراجع درباره ی بازی با شطرنج و پاسور..... ۱۲۶
- بند چهارم : دیدگاه اهل سنت درباره بازی با شطرنج..... ۱۲۹
- بند پنجم : نظر نگارنده ۱۳۱
- گفتار سوم : بازی های مضر به حال انسان و آزار دهنده حیوانات..... ۱۳۲
- گفتار چهارم : نتیجه ۱۱۴
- فصل ششم : انواع تفریحات سالم و ناسالم و ملاک های آن
- گفتار اول : تفریحات سالم و ناسالم..... ۱۳۴
- بند اول : سرگرمی ها و تفریحات سالم و نمونه هایی از آن..... ۱۳۵
- الف - مطالعه و رشد فکری..... ۱۳۵
- ب - شرکت در جلسات علمی ، اجتماعی و دینی و معاشرت با اندیشمندان و

- ۱۳۷..... علما
- ۱۳۸..... ت - سفر و مسافرت
- ۱۴۰..... ث - ورزش و بازی
- ۱۴۴..... بند دوم : لزوم ایجاد وسایل تفریح و نقش حکومت در این راستا
- ۱۴۸..... بند سوم : نتیجه
- ۱۴۹..... گفتار دوم : ملاک های تفریح
- ۱۴۹..... بند اول : ملاک های تفریح ناسالم
- ۱۴۹..... الف - غفلت
- ۱۵۱..... ب - معصیت
- ۱۵۳..... پ - آزار و زیان رساندن به خود و دیگران
- ۱۵۴..... ت - افراط یا زیاده روی
- ۱۵۷..... بند دوم : ملاک های تفریح سالم
- ۱۵۷..... الف - ادخال سرور (شاد کردن دیگران)
- ۱۵۹..... ب - نشاط روحی
- ۱۶۲..... پ - نشاط جسمی
- فصل هفتم : ضمائم**

- ۱۶۳..... گفتار اول : مسؤولیت ورزشی
- ۱۶۴..... بند اول : سوابق مسؤولیت در ورزش
- ۱۷۳..... بند دوم : بیمه ورزشی
- ۱۷۴..... گفتار دوم : مسأله حجاب و نگاه به مسابقات افراد نامحرم
- ۱۷۴..... بند اول : خرید و فروش عکس های ورزشکاران

- بند دوم : نظر کردن خانم ها به فیلم های ورزشی.....۱۷۴
- بند سوم : شرکت زنان در ورزشگاه ها از نظر شرعی.....۱۷۵
- بند چهارم : اظهار نظرهای نامناسب در مورد حجاب و ورزش بانوان.....۱۷۶
- گفتار سوم : اسپانسر و تبلیغات و سوء استفاده در آن.....۱۷۸

فصل هشتم : نتیجه گیری و پیشنهادات

- الف - نتیجه گیری.....۱۸۱
- ب - پیشنهادات.....۱۸۴
- فهرست منابع و مآخذ.....۱۸۵
- منابع فارسی.....۱۸۵
- منابع عربی.....۱۹۰
- مقالات.....۲۰۲
- سایت های اینترنتی.....۲۰۳

چکیده :

در اسلام با وجود سفارشاتى كه به برخى از بازى ها ، مسابقات و تفريحات شده ، شماری از بازى ها مانند بازى با ادوات قمار ، بازى پوكر ، پاسور ، بازى توأم با شرط بندى (جز در چند بازى) و بازى هاى كه همراه با آزارها و صدمات جسمانى و روحانى به خود شخص یا حیوان مسابقه دهنده ، مصداق لهُو و لعب بوده و لذا مورد نكوهش و ممنوع بوده و به شدت از آنها نهى شده است. فقهای شیعه و اهل سنت بر حرام بودن برد و باخت و بازى با آنچه به عنوان ابزار قمار شناخته شده است اتفاق نظر دارند. اصل اولی در باب ورزش نیز، اباحت است مگر اینکه دلیلی بر خلاف آن اقامه شود. بنابراین تمامی ورزش ها، حلال و مباحند مگر آنکه دلیلی بر حرمت آنها داشته باشیم جز در مورد بازى، تفريح و ورزش ضررى. برخى حوادث و اتفاقات ناگوار در مسابقات ورزشی به استناد قانون (بند ث ماده ۱۵۸ قانون مجازات اسلامى مصوب ۱۳۹۲) از علل موجهه جرم شناخته شده و مجازاتى بر آن مترتب نیست. حرمت قمار، در اسلام برابر تصریح قرآن و روایات بسیار، قطعى و مسلم است. در رابطه با شطرنج تبدیل موضوع صورت گرفته است اما در آن برد و باخت در نظر گرفته شود ، مطلقاً حرام است.

واژگان کلیدی : ورزش ، تفريح ، بازى ، قمار ، لهُو ، لعب ، شطرنج.

جهان بینی ما می گوید حیات هدف دار است و حرکت و جنبش ، لازمه ی حیات می باشد ، بنابراین ورزش چیزی نیست جز به حرکت و فعالیت واداشتن مردم به صورت منظم و سازمان یافته ، در راستای هدف حیات و یا اینکه زمینه ساز و تقویت کننده ی حرکت هدف دار انسان می باشد. از روزی که خداوند بشر را خلق کرد ، نیاز به ورزش و تربیت بدنی نیرومند و قوی از جانب این مخلوق به خوبی حس شد چه از نوع دفاع شخصی و یا کسب معاش و چه از جهت مقابله و رویارویی با طبیعت پیرامونش. نیاز بشر به ورزش و تربیت بدنی در طول روزگاران ، همواره وجود داشته و هیچگاه نبوده که انسان خود را از داشتن بدنی سالم و قوی بی نیاز ببیند. هر چه زمان جلوتر می رفت به گونه های مختلف ، انسان ضعیف از انجام اموری که توانایی لازم را داشت باز می ماند. بعد از ظهور و ترویج شریعت اسلام که این دین همواره پیروانش را به داشتن بدنی سالم و قوی تشویق و ترغیب می کند، مسأله پرورش بدن به منظور برخورداری از روانی سالم در میان مسلمانان جایگاه ویژه ای یافت. از جمله شعارهایی که اسلام نیز آن را تأیید می کند این است که عقل سالم در بدن سالم است. زیرا کسی که دارای بدنی ضعیف و تربیت نشده باشد ، حتی در بجای آوردن واجبات و عبادات نیز دچار کاستی و نقصان است ، چه رسد به اینکه بخواهد در محیط اطرافش احقاق حق بکند و

دست ظالمی را از دامن مظلومی قطع بکند. اگر ما در سیره رهبران دینی از جمله امام علی (ع) یا حتی پهلوانانی چون پوریای ولی، تختی و ... نگاه بکنیم در خواهیم یافت که ایشان قدرت بدنی بالا را در راه صحیح و جهت مثبت آن صرف می کردند و نه در راه ظلم به دیگران. در احوال پهلوانان دیده می شود که آنان نقطه ی اتکا افراد جامعه بوده اند، چرا که ایشان توانسته اند معنویت را با قدرت بدنی ممزوج کرده و از ثمره ی شیرین آن که همانا دستگیری از افتادگان و کمک به بیچارگان باشد بهره ها برده اند در این جا آنچه لازم است بدان اشاره شود این است که از نظر اسلام و ورزش هدف نیست، وسیله است. یعنی خود ورزش به عنوان انجام یک سری حرکات موزون نمی تواند هدف یک مسلمان در زندگی باشد، بلکه ورزش وسیله ای است که اگر در جهت صحیح آن قرار گیرد، می تواند در بهتر انجام دادن فرامین الهی به انسان کمک کند و اگر اسلام ما را به داشتن بدنی سالم و نیرومند توجیه می کند صرفاً بخاطر. اولاً خود ماست که بتوانیم به وظایفی که از جانب خداوند برای ما تعیین شده به خوبی عمل بکنیم و در آن کاستی و کوتاهی به علت ضعف بدنی نداشته باشیم و ثانیاً بخاطر جامعه پیرامون ماست که ما در سایه این نیرومندی جهت دار بتوانیم محیط پیرامون خویش را از فساد و تباهی پاک کرده و در جهت رضای معبود، گام برداریم. امروزه موضوع ورزش چه برای زنان و چه برای مردان یکی از مسائل و

موضوعات بسیار مهم به شمار می آید. در این رهگذر شایسته است تربیت بدنی و ورزش، از دیدگاه اسلام مورد توجه، مطالعه و تحقیق قرار گیرد. تربیت بدنی و ورزش به عنوان یک علم، مانند هر پدیده اجتماعی و انسانی و خود انسان، ابعاد مختلف، متفاوت و احياناً متضاد دارد. که از مهمترین این ابعاد، بعد تاریخی است. این علم از بعد تاریخی مروری است بر روز شمار و گاه شمار تاریخ ملت ها، حوادث، وقایع و تحولات بی شماری که بر این ملت ها گذشته، سیر تحول و تطّور ورزش و تربیت بدنی از آغاز تا امروز، با این بیان که چگونه شتاخته شده، بکار گرفته شده و چگونه بهره برداری اساسی و غیر اساسی و انسانی و غیر انسانی از آن شده و چه چهره های تاریخ سازی را در درون خویش پرورانده است، در خور اهمیت بوده است، چرا که تاریخ خود منتج از اسناد مختلفی است که همیشه و در همه جا و در هر کشوری وجود دارد.^۱ به هر حال اختصاراً ذکر این سه نکته در ذیل ضروری است:

- ۱- به نظر می رسد اصل اولی در باب ورزش، اباحه و حلیت است مگر اینکه در مواردی دلیلی بر خلاف آن اقامه شود.
- ۲- به نظر می رسد با شرایط خاصی، حکم ثانویه ورزش و تفریحات می تواند در مواردی واجب و در موارد دیگری حرام باشد.

---

^۱ - کاشف، تاریخ تربیت بدنی، ص ۲۰.